

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC KINH TẾ VÀ QUẢN TRỊ KINH DOANH

VŨ NGỌC DƯƠNG

GIẢI PHÁP ĐẨY MẠNH XUẤT KHẨU HÀNG
CÔNG NGHỆ CAO CỦA VIỆT NAM

LUẬN VĂN THẠC SĨ THEO ĐỊNH HƯỚNG ỨNG DỤNG
CHUYÊN NGÀNH: QUẢN LÝ KINH TẾ

THÁI NGUYÊN - 2017

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC KINH TẾ VÀ QUẢN TRỊ KINH DOANH

VŨ NGỌC DƯƠNG

**GIẢI PHÁP ĐẨY MẠNH XUẤT KHẨU HÀNG
CÔNG NGHỆ CAO CỦA VIỆT NAM**

Chuyên ngành: Quản lý kinh tế

Mã số: 60.34.04.10

LUẬN VĂN THẠC SĨ THEO ĐỊNH HƯỚNG ỨNG DỤNG

Người hướng dẫn khoa học: PGS.TS. Trần Nhuận Kiên

THÁI NGUYÊN - 2017

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan: Bản luận văn thạc sĩ ***“Giải pháp đẩy mạnh xuất khẩu hàng công nghệ cao của Việt Nam”*** là công trình nghiên cứu của cá nhân tôi, được thực hiện trên cơ sở nghiên cứu lý thuyết, nghiên cứu khảo sát tình hình thực tiễn và dưới sự hướng dẫn khoa học của PGS.TS Trần Nhuận Kiên. Các thông tin, số liệu được sử dụng trong Luận văn là hoàn toàn chính xác và có nguồn gốc rõ ràng.

Thái Nguyên, ngày tháng năm 2017

Tác giả luận văn

Vũ Ngọc Dương

LỜI CẢM ƠN

Trước hết với tình cảm chân thành và lòng biết ơn sâu sắc, tôi xin gửi lời cảm ơn đến thầy **PGS.TS Trần Nhuận Kiên**, người đã tận tình hướng dẫn và cho tôi những ý kiến định hướng quý báu giúp tôi thực hiện Luận văn này.

Tôi xin trân trọng cảm ơn các thầy cô giáo Phòng đào tạo, các thầy cô giáo trong và ngoài Trường Đại học Kinh tế và Quản trị kinh doanh Thái Nguyên đã trực tiếp giảng dạy và giúp đỡ tôi trong suốt quá trình học tập và nghiên cứu.

Cuối cùng, tôi xin gửi lời cảm ơn tới Sở Nội vụ tỉnh Quảng Ninh đã tạo điều kiện cho tôi trong quá trình học tập và thực hiện luận văn. Tôi xin chân thành cảm ơn bạn bè, đồng nghiệp, cùng toàn thể gia đình đã động viên tôi trong suốt thời gian học tập và nghiên cứu để tôi hoàn thành luận văn này.

Thái Nguyên, ngày tháng năm 2017

Tác giả luận văn

Vũ Ngọc Dương

MỤC LỤC

LỜI CAM ĐOAN	i
LỜI CẢM ƠN	ii
MỤC LỤC	iii
DANH MỤC TỪ VIẾT TẮT	v
DANH MỤC BẢNG	vi
DANH MỤC BIỂU ĐỒ, ĐỒ THỊ, SƠ ĐỒ	vii
MỞ ĐẦU	1
1. Tính cấp thiết của đề tài	1
2. Mục tiêu nghiên cứu	2
3. Đối tượng nghiên cứu	2
4. Phạm vi nghiên cứu	2
6. Kết cấu của luận văn	3
Chương 1. CƠ SỞ LÝ LUẬN VÀ THỰC TIỄN VỀ XUẤT KHẨU HÀNG CÔNG NGHỆ CAO	4
1.1. Cơ sở lý luận	4
1.1.1. Một số khái niệm về xuất khẩu hàng công nghệ cao	4
1.1.2. Vai trò của xuất khẩu	7
1.1.3. Một số lý thuyết về xuất khẩu hàng hoá	10
1.1.4. Các yếu tố ảnh hưởng đến xuất khẩu hàng công nghệ cao	16
1.2. Cơ sở thực tiễn về xuất khẩu hàng công nghệ cao	22
1.2.1. Kinh nghiệm xuất khẩu hàng công nghệ cao của một số nước trên thế giới	22
1.2.2. Một số bài học kinh nghiệm đối với xuất khẩu hàng công nghệ cao đối với Việt Nam	25
Chương 2. PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU	26
2.1. Câu hỏi nghiên cứu	26
2.2. Phương pháp nghiên cứu	26
2.2.1. Phương pháp thu thập số liệu	26

2.2.2. Phương pháp tổng hợp số liệu.....	27
2.2.3. Phương pháp phân tích số liệu	27
2.3. Một số chỉ tiêu nghiên cứu.....	30
Chương 3. THỰC TRẠNG XUẤT KHẨU HÀNG CÔNG NGHỆ CAO CỦA VIỆT NAM.....	34
3.1. Thực trạng xuất khẩu hàng hóa của Việt Nam.....	34
3.2. Thực trạng xuất khẩu hàng công nghệ cao của Việt Nam	39
3.2.1. Về kim ngạch xuất khẩu hàng công nghệ cao.....	39
3.2.2. Về tỷ trọng xuất khẩu hàng công nghệ cao.....	40
3.2.3. Về cơ cấu các nhóm hàng công nghệ cao của Việt Nam.....	42
3.2.4. Phân tích lợi thế so sánh trong xuất khẩu hàng CNC của Việt Nam....	44
3.2.5. Phân tích các yếu tố ảnh hưởng đến xuất khẩu hàng CNC sử dụng mô hình thị phần không đổi.....	46
3.3. Các yếu tố ảnh hưởng đến xuất khẩu hàng công nghệ cao của Việt Nam.....	48
3.4. Đánh giá về xuất khẩu hàng công nghệ cao của Việt Nam	60
3.4.1. Những kết quả đạt được	60
3.4.2. Hạn chế.....	61
3.4.3. Nguyên nhân của những hạn chế	64
Chương 4. GIẢI PHÁP ĐẨY MẠNH XUẤT KHẨU HÀNG CÔNG NGHỆ CAO CỦA VIỆT NAM.....	66
4.1. Quan điểm, định hướng và mục tiêu đẩy mạnh xuất khẩu hàng công nghệ cao	66
4.1.1. Quan điểm	66
4.1.2. Định hướng.....	69
4.1.3. Mục tiêu.....	70
4.2. Một số giải pháp đẩy mạnh xuất khẩu hàng công nghệ cao của Việt Nam ...	70
KẾT LUẬN	77
TÀI LIỆU THAM KHẢO	79
PHỤ LỤC	83

DANH MỤC TỪ VIẾT TẮT

Từ viết tắt	Nghĩa đầy đủ tiếng Việt
ACFTA	Khu vực mậu dịch tự do ASEAN - Trung Quốc
AFTA	Hiệp định thương mại tự do ASEAN
AKFTA	Khu vực mậu dịch tự do ASEAN - Hàn Quốc
APEC	Diễn đàn hợp tác kinh tế châu Á - Thái Bình Dương
ASEAN	Hiệp hội các quốc gia Đông Nam Á
ASEM	Hội nghị Á - Âu
CMS	Thị phần không đổi
CNC	Công nghệ cao
CNH-HĐH	Công nghiệp hóa - hiện đại hóa
EU	Liên minh châu Âu
FDI	Đầu tư trực tiếp nước ngoài
FTA	Hiệp định thương mại tự do
GDP	Tổng sản phẩm quốc nội
IIT	Thương mại nội ngành
IMF	Quỹ tiền tệ quốc tế
KN	Kim ngạch
KNXK	Kim ngạch xuất khẩu
KH&CN	Khoa học và công nghệ
KHKT	Khoa học Kỹ thuật
MFN	Quy chế tối huệ quốc
NAFTA	Hiệp định thương mại tự do Bắc Mỹ
NC&PT	Nghiên cứu và Phát triển
NDT	Nhân dân tệ
NSNN	Ngân sách nhà nước
OECD	Tổ chức hợp tác phát triển kinh tế
OPEN	Độ mở của nền kinh tế
RCA	Lợi thế so sánh
ROI	Chỉ số định hướng khu vực
SITC	Danh mục tiêu chuẩn ngoại thương
TBT	Hiệp định hàng rào kỹ thuật trong thương mại
TII	Chỉ số tập trung thương mại
TMQT	Thương mại quốc tế
TMQT	Thương mại Quốc tế
TTBQ	Tăng trưởng bình quân
WB	Ngân hàng Thế giới
WTO	Tổ chức thương mại thế giới

DANH MỤC BẢNG

Bảng 3.1.	Xuất khẩu của Việt Nam sang thị trường ASEAN giai đoạn 2015-2016.....	36
Bảng 3.2.	10 Thị trường xuất khẩu chính của Việt Nam giai đoạn 2015-2016..	39
Bảng 3.3.	Kim ngạch xuất khẩu hàng CNC của Việt Nam giai đoạn 2010-2015.....	40
Bảng 3.4.	Tỷ trọng xuất khẩu hàng CNC trong tổng xuất khẩu của Việt Nam..	41
Bảng 3.5.	Chỉ số tập trung thương mại hàng CNC của Việt Nam tại các thị trường giai đoạn 2010 - 2015.....	42
Bảng 3.6.	Kim ngạch xuất khẩu các mặt hàng thuộc nhóm hàng CNC của Việt Nam giai đoạn 2000-2015	43
Bảng 3.7.	Chỉ số lợi thế so sánh trong xuất khẩu các mặt hàng CNC của Việt Nam giai đoạn 2011-2015	45
Bảng 3.8.	Các yếu tố tác động đến xuất khẩu hàng CNC của Việt Nam tại các thị trường xuất khẩu.....	47
Bảng 3.9.	Thuế nhập khẩu đối với hàng hóa của Việt Nam tại một số thị trường trên thế giới năm 2014	51
Bảng 3.10.	Một số chỉ tiêu về Đầu tư trực tiếp nước ngoài vào Việt Nam giai đoạn 2014-2016.....	53
Bảng 3.11.	Vốn đăng ký đầu tư trực tiếp nước ngoài vào Việt Nam theo lĩnh vực đầu tư.....	54
Bảng 3.12.	Thu nhập bình quân đầu người tính theo giá so sánh năm 2010 của một số nước trên thế giới giai đoạn 2010-2015	55
Bảng 3.13.	Chỉ số độ mở nền kinh tế của Việt Nam và một số quốc gia và khu vực trong giai đoạn 2010-2015.....	56
Bảng 3.14.	Chi đầu tư cho khoa học công nghệ từ nguồn ngân sách nhà nước .	57
Bảng 3.15.	Nguồn nhân lực nghiên cứu và phát triển phân theo khu vực năm 2013	58
Bảng 3.16.	Các Hiệp định thương mại tự do Việt Nam tham gia.....	59

DANH MỤC BIỂU ĐỒ, ĐỒ THỊ, SƠ ĐỒ**BIỂU ĐỒ**

- Biểu đồ 3.1. 10 thị trường nhập khẩu lớn nhất của Việt Nam năm 2016 37
- Biểu đồ 3.2. Cơ cấu xuất khẩu hàng hóa của Việt Nam năm 2016 38

ĐỒ THỊ

- Đồ thị 3.1. Thương mại hàng hóa của Việt Nam giai đoạn 2010-2016 34
- Đồ thị 3.2. Mối quan hệ giữa GDP và xuất khẩu hàng công nghệ cao giai đoạn 2005-2015 49
- Đồ thị 3.3. Tỷ giá VNĐ/USD trong giai đoạn 2005-2015..... 50
- Đồ thị 3.4. Tỷ trọng nhóm 5 thị trường xuất khẩu lớn nhất của Việt Nam .. 62
- Đồ thị 3.5. Xuất khẩu phân theo khu vực kinh tế 63

SƠ ĐỒ

- Sơ đồ 1.1. Mô hình trọng lực trong thương mại quốc tế 21

MỞ ĐẦU

1. Tính cấp thiết của đề tài

Trong xu thế hội nhập và toàn cầu hóa, thương mại quốc tế trở thành một động lực quan trọng đối với sự phát triển kinh tế của một quốc gia. Xuất khẩu hàng hóa theo hướng gia tăng giá trị gia tăng được chú trọng, góp phần chuyển dịch cơ cấu kinh tế, nâng cao chất lượng sản phẩm sản xuất và xuất khẩu.

Thực tế đã cho thấy, các nước tham gia vào thương mại quốc tế đều hướng tới sự chuyển biến tích cực trong cơ cấu hàng xuất khẩu của mình nhằm đạt được lợi thế trong xuất khẩu. Đối với một quốc gia đang phát triển như Việt Nam, hoạt động xuất khẩu thực sự có ý nghĩa chiến lược trong sự nghiệp xây dựng và phát triển kinh tế, tạo tiền đề vững chắc cho công nghiệp hoá, hiện đại hoá đất nước. Bởi vậy trong chính sách kinh tế của mình, Đảng và Nhà nước đã nhiều lần khẳng định "coi xuất khẩu là hướng ưu tiên và là trọng điểm của kinh tế đối ngoại" và coi đó là một trong ba chương trình kinh tế lớn phải thực hiện.

Tuy nhiên, xuất khẩu của Việt Nam trong giai đoạn vừa qua phát triển chưa bền vững. cơ cấu xuất khẩu của Việt Nam hiện nay vẫn chủ yếu là sản phẩm sơ chế, hàng gia công, do vậy giá trị gia tăng thấp, tiềm ẩn nhiều rủi ro. Giá trị gia tăng của hàng hóa xuất khẩu còn thấp do chủ yếu dựa vào khai thác các yếu tố về điều kiện tự nhiên và nguồn lao động rẻ. Chính sách phát triển xuất khẩu trong thời gian qua quá chú trọng đến chỉ tiêu về số lượng, chưa thật sự quan tâm đến chất lượng và hiệu quả xuất khẩu. Chúng ta chưa khai thác một cách hiệu quả lợi thế cạnh tranh xuất khẩu dựa vào công nghệ, trình độ lao động, quản lý... để tạo ra các nhóm hàng xuất khẩu có khả năng cạnh tranh cao, có hàm lượng khoa học, công nghệ cao có khả năng tham gia vào